dr hab. Adam Senetra, prof. UWM
Katedra Geografii Społeczno-Ekonomicznej
Instytut Gospodarki Przestrzennej i Geografii
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Olsztyn, 14 października 2024 r.

Opinia promotora dotycząca rozprawy doktorskiej mgr Patrycji Szarek-Iwaniuk pt. „Partycypacja społeczna i Partycypacyjne Systemy Informacji Geograficznej w kształtowaniu przestrzeni"

Przedłożona przez mgr Patrycję Szarek-Iwaniuk rozprawa doktorska przedstawia problematykę partycypacji społecznej i Partycypacyjnych Systemów Informacji Geograficznej (PPGIS). Skupia się na wymienionych elementach w procesie kształtowania przestrzeni. Partycypacja społeczna jest nieodłącznym składnikiem planowania przestrzennego. W tej działalności niezwykle istotna, jak nie kluczowa, jest aktywność mieszkańców i użytkowników przestrzeni w procesach decyzyjnych. Kształtowanie przestrzeni w ujęciu przedstawionych badań rozumiane jest jako wielowątkowy proces obejmujący planowanie przestrzenne, planowanie realizacji zamierzeń przez różne podmioty, gospodarowanie przestrzenią oraz zagospodarowanie przestrzenne. Partycypacyjne Systemy Informacji Geograficznej są odpowiedzią na nikłe efekty, problemy i wady tradycyjnych metod partycypacji. Systemy te służą udoskonalaniu metod pozyskiwania od społeczeństwa wiedzy (informacji przestrzennych i nieprzestrzennych) niezbędnej w procesach planowania przestrzeni oraz podnoszenia poziomu partycypacji społecznej. Przekłada się to na realny wpływ odbiorców i użytkowników przestrzeni na jej kształtowanie i zasady rozwoju.

Praca składa się z ośmiu rozdziałów, wśród których wyróżniono część teoretyczną, badawczą, dyskusyjną i podsumowującą. Do pracy dołączono streszczenie w języku polskim i angielskim, spis literatury, tabel, rycin i załączniki. Na szczególną uwagę zasługuje bardzo bogata bibliografia. obejmująca istotne pozycje literatury odnoszące się zarówno do części teoretycznej, jak i metodycznej, a także do dogłębnej dyskusji wyników i rekomendacji.

Wprowadzenie zawiera uzasadnienie podjęcia tematu i jego aktualności w zestawieniu z potrzebami związanymi z procesami kształtowania przestrzeni oraz wpływu społeczeństwa na te procesy. Wynikiem tego wprowadzenia są sprecyzowane w tej części cele pracy, pytania i hipotezy badawcze. Rozdział drugi jest bardzo dogłębną analizą literatury przedmiotu. Rozdział płynnie przechodzi od pojęć ogólnych, poprzez szczegółowe kwestie związane z partycypacją społeczną i PPGIS, po uwarunkowania wynikające z regulacji prawnych, analizę obszarów zastosowania oraz zalety, ograniczenia i bariery opisywanych systemów partycypacyjnych i nowoczesnych narzędzi partycypacyjnych.

W kolejnym rozdziale szczegółowo opisano metodykę badań, narzędzia badawcze. Scharakteryzowano również uczestników badań we wszystkich etapach, opisano dwa obszary badań (testowe obszary Olsztyna i Ostródy). Zawarto również opis metod analizy wyników badań ankietowych. Kolejny, czwarty rozdział, jest implementacją modelu postępowania opartego na budowie i testowaniu kwestionariusza najważniejszego narzędzia wykorzystanego do badań – geoankiety. Kilkustopniowy algorytm został zastosowany do realizacji tego etapu pracy, która płynnie przechodzi w kolejny, piąty rozdział dotyczący oceny zastosowania PPGIS w kształtowaniu przestrzeni. Geoankieta jest bogatym źródłem pozyskiwania informacji, jednakże Doktorantka wskazała również na trudności, zarówno techniczne, jak i organizacyjne takiego procesu. Jest to niewątpliwie wartość dodana, która pozwoli w dalszych badaniach na optymalizację całego procesu pod kątem technicznym (trudności w wypełnianiu geoankiety) i społecznym (dotarcie do wszystkich grup społecznych, które powinny uczestniczyć w kształtowaniu danej przestrzeni).

Szósty rozdział dostarcza badań dotyczących opinii interesariuszy na temat partycypacji społecznej. Pozwala na identyfikację czynników motywujących i przeszkód wpływających na proces konsultacji społecznych. Taki tok postępowania służy do usprawnienia procesu partycypacji i zwiększenia udziału poszczególnych grup społecznych, wiekowych itp.

Część podsumowującą stanowią dwa rozdziały. Rozdział siódmy zawiera dobrze zorganizowaną dyskusję, popartą odniesieniami do podobnych badań. Znajdują się tutaj wnioski wynikające z przedstawionego procesu badań. Całość kończy rozdział 8 – Podsumowanie, rekomendacje i wnioski. W tej części odniesiono się do celów pracy, pytań i hipotez badawczych. Bardzo istotną częścią są rekomendacje, odnoszące się zarówno do PPGIS i procesów partycypacyjnych, jak również opracowane dla dwóch obszarów testowych.

Struktura pracy jest właściwa. Treść i sekwencyjność poszczególnych rozdziałów jest spójna i adekwatna do tematu i celu pracy. Praca poprawna pod względem językowym, na dobrym poziomie edytorskim. Zawarte rozwiązania metodyczne mają charakter aplikacyjny i mogą być przyczynkiem do dalszych szczegółowych badań. Mogą też stanowić bogate źródło wiedzy i doświadczeń dla jednostek samorządu terytorialnego na każdym szczeblu, nie tylko w polskich warunkach.

W mojej opinii przedstawiona praca świadczy o bardzo dobrym warsztacie naukowym i znajomości problematyki poruszonej w pracy. Stwierdzam, że spełnia ona wymogi stawiane rozprawom doktorskim i wnoszę do Rady Naukowej Dyscypliny geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna o przyjęcie rozprawy i dopuszczenie jej do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego doktora.

Adam Senetra